

SLOVENSKI NAROD.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

To nam kaže njegova zgodovina, uči nas pa tudi, da je vzroka poznemu razvoju slovenskega sokolstva iskati v majhnih razmerah majhnega naroda slovenskega.

Tudi jaz bi delil, kakor brat starejša zgodovino ljubljanskega »So-

kola, ki je dolgo vrsto let zgodovina vsega slovenskega sokolstva, v tri dobe.

Kdaj se neha ena in začne druga, to določiti je težavno. Doba se zliva, prehaja polagoma v drugo. Morda pa lahko rečem, da prva doba sega tja do prvih let osmega desetletja prejšnjega veka. Bila je to, zlasti v svojem začetku, doba vztrajnega dela za probujanje slovenskega naroda, doba silne narodne navdušenosti, pa — majhnega števila narodnih delavcev! »Sokol« je bil mrzličavo delavec! Kakor je bilo sto sredstev v to, da se narod prebudi iz spanja, da se Slovenci zavedo svojega slovenstva, tako je imel tudi Sokol sto različnih nalog! In moral jih je imeti, ker majhne slovenske razmere dolgo časa niso rodile nikogar, ki bi mu odvezel vršitev stoterih potrebnih tih nalog. Edino starejša ljubljanska »Citálnica« mu je stala na strani. Velikansko delo je dovršil Sokol v tej dobi, in s spoštovanjem in z občudovanjem se moramo spominjati mož, ki so v tem času z brezprimerno požrtvovalnostjo delovali v ljubljanskem »Sokolu«.

Trudapolno, a neumorno delo »Sokolovo« v tej dobi je končno vendar rodilo obilo sadu. Vsled vzgleda, vzpodbude, podpore »Sokolove« se je v probujenem narodu začelo ustanavljati društvo za društvom — morda jih je danes že preveč, v tem oziru je sad prebilen! — po vsi pravici smemo imenovati ljubljanskega »Sokola« očeta slovenskega društvenega gibanja, zlasti v Ljubljani. Kar je bilo dosihdob združeno v »Sokolu«, se je porazdelilo polagoma med vedno bolj se množeca društva; društvo za društvom je vzelo »Sokolu« nalogo za nalogo: »Sokol« je dovršil sijajno svojo začasno ulogo, z vzgledom pokazal drugim društvom naloge, pri tem pa, dolga leta živeč le vestnemu izpolnjevanju začasne svoje naloge, izgubil izpred oči svoj pravi cilj, pozabil na svojo trajno nalogo. Brez namena je bil nakrat! »Sokol« je padal in skoro da ni padel malo pred svojo 25letnico. Ali kmalu se je zopet ojačil, spomnil se je prejšnjih zlatih časov in jih hotel zopet pričarati nazaj; misleč, da so mu naloge iste tudi sedaj, kakor so mu morale biti v prvih časih, se je v tej drugi svoji dobi z vso vneto posvetil iznova vršitvi teh začasnih nalog, ne meneč se za to, da so mu jih odvezli že drugi činitelji. Vsako delo pa mora imeti kak vspeh, in tako je tudi to marljivo delovanje imelo za »Sokola« vseh ta, da si je pridobil zopet stari ugled nazaj, ugled prvega družabnega in zabavnega društva v Ljubljani. Doba je to živahnih žurфикsov, zabavnih vesellic, veselih izletov, sijajnih slavnosti; »Sokolova« maskarada je postala v tej dobi prva prireditel v vrste v Ljubljani. Vse, celo telovadba, se je podredilo edinemu namenu, napraviti iz Sokola prvo društvo v socialnem oziru. Možem, ki so ga dvignili na to mesto, bodi čast in hvala! Pripomogli so k temu, da je ugledno društvo z mnogostevilnimi člani tem vpešnejše moglo začeti svojo pravo nalogo. Zajedno namreč, ko je stopil »Sokol« v družabnem oziru na prvo mesto, se je pa že začelo v društvu razmotrivati vprašanje, če morda vendar ni naloga, ki jo zasleduje društvo, časa neprimerna, če morda vendar ni »Sokolu« odločena neprimerno večja in višja naloga, kakor jo vrši sedaj. In ljubljanskemu »Sokolu«, v prvi dobi prisiljenemu, vršiti sto postranskih nalog, tako da se je toli silno uživel v to ulogo »društva za vse«, da mu v drugi dobi niti do zavesti ni prišla njega prava naloga, so končno Čehi morali pokazati pravi njegov cilj. Majhne slovenske razmere ki so ljubljanskemu »Sokolu« naložile silne in težavne začasne naloge, so ga odvrnile tako daleč od pravega cilja, da je bil čeških kašipotov k njemu nazaj. Da pa ljubljanski »Sokol« po dolgih, dolgih letih, nevajen no-

vemu delu, ni, star in truden od velikanskega prejšnjega dela, podlegel nevarni operaciji, ki jo je bilo treba izvršiti na njem, ampak da je prebolel vse bolečine in poln mlade energije začel novo krepko življenje, to priča, kako znamenita življenska moč tiči v tem društvu!

Pred kakimi osmimi, desetimi leti se mu prične ta nova doba. Z intenzivnim notranjim delom se usposobi za uspešno vršitev prave sokolske naloge. Iz »društva za vse« postane prava narodna vzgojevalnica. Vso skrb obrač na temeljno sredstvo v dosego sokolskega cilja, na telovadbo. Največjo važnost poklada na vzgojitev sokolskih vadiateljev, teh prvih sokolskih delavcev, ki jim je izročena vzgoja sokolska.

Uspeh tega večletnega intenzivnega dela ljubljanskega »Sokola«, uspeh čisto drug od uspehov prejšnjih let, se je pokazal v najnovejšem času: Iz ljubljanskega »Sokola« je izšlo razmeroma veliko število sokolskih vadiateljev. Vzgojil jih je sam sebi, vzgojil pa tudi skoro vsem slovenskim sokolskim društvom. In sedaj, bratje Sokoli preneha zgodovina ljubljanskega »Sokola« biti zgodovina malone vsega slovenskega sokolstva. Ljubljanski »Sokol«, ki je bil v prvi dobi neposredni ali posredni vzbuditelj velikega števila delavnih nesokolskih društev, je še le po več kakor tridesetletnem obstoju sokolskega društva mogel vzbuditi v trajno in krepko življenje. Podružnice, ki si jih je osnoval v prvi dobi, so izginile brez sledu; sokolska društva, ki so se ustanovila proti koncu druge dobe, so se po navdušenem nateku zazibala v spanje. Izvzemši morda tržaškega in celjskega Sokola — povsod mir! Mir in pokoj je bil to, ki ga ni povzročila samo lenoba, ampak pred vsem neznanje sokolske stvari. V vseh društvih pa se je v začetku zadnjega desetletja prejšnjega veka pokazala težnja, izkopati se iz nedelavnosti. Vzbudila se je živa želja — po zvezi! Društva ne vedoča čemu inkaj, so od nje pričakovala — vse! L. 1893. je dobil ljubljanski »Sokol« mandat, da ustanovi to zvezo.

Ustanovil je ni, ker je ustanoviti ni mogel! Kaj pa naj bi bil zvezel? Izmed osmih takrat obstoječih društev je bilo, optimistično šteto, samo v dveh pogojev za to, da bi bila zveza za življenje godna. Zategadelj pa je bila ljubljanskemu »Sokolu«, ko se je osvestil svoje prave naloge, ko se je sam usposobil za nje dobro vršitev, prva skrb, da tudi druga društva usposobi za sokolsko delo. Danes vlada molone v vseh sokolskih društvih intenzivno delo. V peterih delujejo bivši vadiatelji ljubljanskega »Sokola«, skoro v vseh drugih pa po tedanjih ljubljanskih ali bivših ljubljanskih vadiateljih izvežbani vadiatelji. Še le sedaj pa torej lahko pristopimo k ustanovitvi zveze, šele sedaj pa moremo imeti prepričanje, da bo ta zveza **funkcionirala!**

Odbor ljubljanskega »Sokola« mi je naročil, naj izdelam načrt zveznim pravilom. Sklenil pa je, da tega načrta ni dati že danes na razgovor, ampak v tisk in ga doposlati vsem slovenskim sokolskim društvom, da temeljiteje, kakor bi bilo danes mogoče, razmislijo o njem in morebitne pomisleke povedo po svojih odposlancih, ki naj bi se v najkrajšem času zbrali v Ljubljani.

Ob drugi priliki mi bo torej zastopati svoje nazore o načinu, na kateri se naj organizira slovenska sokolska zveza. Danes pa, bratje Sokoli, ko preteka 40. leto ljubljanskemu »Sokolu«, na ta pomembni praznik, dvignimo slovenski Sokoli svoj pogled od težavne poti sokolske in ga z napeto pozornostjo uprimo v daljavo, da nam vsem postane jasno viden naš cilj, jasno viden tudi tistim, ki so doslej morda tujaje z glavami hodili z nami našo sokolsko pot. Razpršimo še zadnje dvome o nje pravosti, zagotovimo se, da je cilj ki za njim teži dandanes ljub-

ljanski »Sokol« in z njim vse aktivno slovensko sokolstvo, res edini mogoči sokolski cilj!

Kaj hočemo torej, kaj moramo hoteti, ako naj ima naše Sokolstvo življensko upravičenost, če naj ne bo naše sokolovanje igračkanje, če naj ne vozimo svojega sokolskega čolnča brez cilja in namena v samo zabavo, zabavo sebi in tistim, ki bi ob bregu gledali nedelavni nas nedelavne.

Do dna duše sem prepričan, da mora in **more** biti naš cilj edino le tisti, kakor si ga je postavilo češko Sokolstvo!

Ta cilj je označil ustanovitelj in organizator češkega sokolstva tako-le:

»Prva in splošna naša naloga je, da smo pred drugimi poklicani, obvarovati narod svoj pri tisti vsestranski čistosti, ki ne dopusti, da bi narodi izumrli, pri tisti trajni in sveži moči, pri tisti zdravosti telesni, duševni in nrvni, ki ne dovoljuje, da bi se pokazala kakšna izprida.«

Kaj hoče reči s tem Tyrš?

Kfen, eden najboljših komentatorjev Tyrševih razlaga to tako-le: Cilj češkega sokolstva je, dati in obvarovati narodu najpopolnejšo moč, ki nepremagljivo in trajno s svojo dovršeno mogočnostjo zagotavlja življenje naroda v neskončni svežosti, moči in neminljivi navdušenosti. Če pa je to njega cilj, mora pa biti njegova naloga širjenje in dosežanje najpopolnejših lastnosti, zmoglosti in moči telesnih, duševnih in nrvnih. To se doseže z razumno vzgojo

1. telesno, tja do dosege onega telesnega zdravja, moči in sveže krepkosti ter mične krasote, ki jo opažamo na antičnih telesih;

2. s harmonično telesno in duševno vzgojo, temelječo na težnji, doseči absolutno prostost in samostojnost telesno in duševno, ki ji je podlaga prosveta, napredek in lastna sodba vsakega posameznika;

3. s harmonično telesno, nrvno in duševno vzgojo, vedeno po težnji v dosego absolutne samozadostljivosti vsakega posameznika v vsakem oziru, telesnem, duševnem in nrvnem, ki temelji na popolni enakosti, bratski ljubezni in človečnosti, odkritosti in vseh lastnostih, ki jih obsega pojem »čisti značaj«.

Taka je torej češka sokolska ideja, tak je češki sokolski cilj. Ravno taka pa mora biti tudi slovenska sokolska ideja, ravno tak mora biti tudi slovenski sokolski cilj! Visok cilj je to in morda se bo komu zdel previsok za nas slovenske Sokole, vajene nižjemu poletu, morda bi bil kdo mnenja, naj bi se naše sokolstvo zadovoljilo s ponižnejšim, nižjim, bližjim, dosegljivejšim ciljem, »primernim našim razmeram«! Napočno bi bilo tako mnenje. Še z veliko večjo silo, kakor Čehi, moramo težiti Slovenci za tem ciljem. Naše razmere so tako majhne, da se moramo še veliko bolj napeti, kakor pa Čehi, da se ohranimo, kaj še povspnemo! Kakor mornarji smo na širnem morju, ki jim je ob silnem viharju z vztrajnim delom ob napetju vseh moči doseči daljno suho zemljo ali pa se potopiti. Da, tako se more reči: Ali napnemo Slovenci vse svoje moči, da vsakega posameznika udovršimo do skrajne meje, ki je pri njem mogoča in tako ves narod udovršimo do skrajne mere, ki je je zmožen, ali pa se uto-pimo v valovih, utonemo med drugimi narodi! Tretje stvari ni, srednje poti ni, cilja, ki bi ležal v sredi kje, ni! Imejmo, vzemimo ta visoki cilj, ali pa nimamo nobenega cilja!

Tu se ne da mešetariti! Ali vzemimo sokolsko idejo, popolno in čisto, kakor je vznikla v genijalnih glavah ustanoviteljev slovenskega sokolstva, ali pa ne imenujmo to, za kar bi se sicer ogrevali, sokolsko idejo. Sokolska ideja se ne da prilagoditi razmeram. Ne da se jim prikrojiti, ne da se jim prisposobiti, ker je sama ideja **premembe, preustrojitve razmer v boljše, v naj-**

boljše! Motil bi se, kdor bi menil, da je sokolska ideja primerna češkim, ne nemara splošno narodnim, ampak celo samo sokolskim razmeram. Pogleda naj v češke sokolske liste in bral bo, kako silno in trudopolno delo imajo na Češkem zastopniki sokolske ideje, češki sokolski delavci, da spremene maso češkega sokolstva v smislu sokolske ideje.

Cilj sokolski je tako visok, je tako daleč, da bi se z isto upravičenostjo, kakor nam, moglo očitati tudi češkim Sokolom, da so utopisti, da zasledujejo cilj, ki ga ni moči doseči. No, ne bojim se, da bi kdo to očital treznim severnim našim bratom, zdi se mi pa, da bi slovenski Sokoli imeli malo poguma, če bi rekli, da ta cilj ni za nas, če bi dejali, da se upamo preveč. Bojazljivci pa nismo mi slovenski Sokoli! Ljubljanski Sokol, ki je šel neustrašeno vsem naprej, ko je šlo za to, da se ohrani slovenskemu narodu slovensko ime, pojde pogumno naprej tudi sedaj, ko gre za to, da se Slovenec pridobi in ohrani življenje, polno vrednosti in časti, kogre za to, da si Slovenec pridobi in ohrani polno pravico, ponosno se udariti na prsi in zaklicati: Slovenec sem in **kdo je več?!**

Ker je bil s tem izčrpan dneveni red, je starosta g. dr. Ivan Tavčar — zahvaljuje se čestitemu občinstvu, osobito naprednemu dijaštvu za številno udeležbo — po prečitanih došlih brzojavah zaključil občni zbor.

Državni zbor.

Seja dne 26. septembra.

Seja se je otvorila ob 12. dopoldne.

Posl. Dobernig je interpeliral trgovskega ministra, naj takoj zakaže graškemu poštnemu in brzojavnemu ravnateljstvu, da popravi po zadnji povodnji podrti brzojavne droge na Koroskem.

Posl. Stein je vprašal predsednika, ali se hoče z ministrskim predsednikom dogovoriti, da se skliče v ponedeljek 28. t. m. odsek za pomoč valed nezgod.

Potem se je začelo glasovanje o Plačekovih nujnih predlogih glede odpusta tretjeletnikov. Predlogi se sprejmejo z vsemi glasovi razun onih ustavovernega veleposelstva, nemške napredne in ljudske stranke.

Na to so prišli na vrsto nujni predlogi Derschatta, Grossa, Bärnreitherja, Luegerja in Daszynskega o zakonskem načrtu glede uvrščenja rekrutov letnika 1903.

Posl. Pernerstorfer je predlagal, naj bi o predlogih socialistov za dveletno vojaško službo se razpravljalo ob enem z Derschattovim predlogom. Podpredsednik Kaiser je izjavil, da tega ni mogoče storiti.

Posl. dr. Derschatta je utemeljeval svoj predlog

Posl. Schuhmeier (socialni demokrat) je zahteval, naj se odpravi razlika med orožnimi vajami deželne brambe in ostale armade, ker je 70% moštva pri deželni brambi služilo tri leta aktivno.

Posl. Schalk (Vsenemec) je razpravljal o razmerah na Ogrskem ter izjavil, da zre vse na sedanji ogrski boj s simpatijami, ker pomeni osvoboditev od Ogrov. Sedanje razmerje med Avstrijo in Ogrsko je razmerje vazala.

Posl. Dzieduszycki je izjavil, da bodo Poljaki glasovali za Plačekov nujni predlog le zato, da ugodé želji galiciške deželne zbornice, naj se tretjeletniki odpusté.

Posl. Morsey je podal patrijotično izjavo.

Posl. Kubik je ostro napadal poljski klub ter izjavil, da bodo njegovi tovariši glasovali proti rekrutnemu kontingentu.

Posl. Schlegel je predlagal konec debate. Vsled tega so češki radikalci zagnali velik hrup. Med splošnim vriščem je dal predsednik Schleglov predlog na glasovanje ter je bil sprejet. Generalnima govornikoma sta bila izvoljena Axmann pro, Iro contra.

Posl. Axmann je kritikoval dogodek na Ogrskem ter kot krščanski socialist naravnost obdolžil žide, ki so baje provzročitelji vseh madžarskih narodnih zahtev v armadi.

Posl. Iro je izjavil, da bodo Vsenemci glasovali proti nujnosti in proti rekrutni predlogi sploh.

Pri glasovanju je bil rekrutna predloga z veliko večino sprejeta.

Proti so glasovali socialni demokrati, Vsenemci, češki radikalci in opozicionalci iz Galicije.

Potem se je začela meritorna debata o vladni predlogi.

Posl. Dzieduszycki je predlagal, naj se zakon glasi: § 1. Vlada se pooblasti, da uvrsti od rekrutnega kontingenta, ki se je dovolil zakonom z dne 26. februarja 1903, 59.024 rekrutov. Dovolitev za uvrstitev povišanega števila rekrutov prepusti zakonodajstvu. § 2. Ta zakon stopi takoj v veljavo.

K stvari so še govorili poslanci Götz, Choe, Fresl in Ofner. Glavna govornika Glöckner in Gniewosz sta se odrekla besede.

Potem se je sprejel zakon v drugem in tretjem branju.

Na to se je začela raprava podporah vsled zadnjih ujum prizadetim krajem. Posl. Kittel je predlagal, naj se v ta namen določi posebna seja v ponedeljek. Ta predlog je bil odklonjen.

Posl. Steiner je nasvetoval, naj se izposluje še dodatni kredit, ako ne bo zadostovalo onih 15 milijonov kron, ki so bili dovoljeni cesarsko naredbo.

Govorili so o zadevi dr. Köber, Peschka, Heimrich in Praschek.

Ker so nekateri poslanci zahtevali sejo v nedeljo, drugi v ponedeljek, je določil predsednik prihodnjo sejo za ponedeljek, t. j. 28. t. m. o 10. dopoldne.

Konec vstaje v Makedoniji?

Nihče ne zaupa več prav avstrougorskim in ruskim reformam na Balkanu. Z reformami, ki so bile pa le spisane in skrite v kabinetnih pisarnah, a v dejanju se niso nikjer pokazale, so začeli postajati nezadovoljni tako Turki kakor Bolgari. Turške čete so nezadržane klale in požigale, a ustaši so uprizarjali svoja strašna, davi opravičeno maščevanja. Reforme so dremale. Sedaj šele, ko se je začelo med Turško in Bolgarsko nekako dogovarjanje, sta oglasile istočasno »čuvvarici Balkana« Dunaju in v Peterburgu. Obe vladi sta izdali službena komunikeja o mednarodnem vprašanju. Ruski komunike je naperjen naravnost proti bolgarsko-turškemu dogovoru, ker grozi da naj ne pričakuje ne Bolgarska, ne Turška zunanje pomoči, ako se bosta tera teh držav tajno ali javno uprta avstrijsko-ruskim reformam.

Ali so to poštene namere, ali pa le spletke? Ruski komunike tudi prikriva sumnje, da hočeta Avstrougorska in Rusija pustiti Turški prste roke, da zaduši sama macedonsko gibanje.

Podobno izjavo kakor Avstrougorska in Rusija je izdala tudi Angleška po svojem poslanstvu turški vladi. Povedalo se ji je, da niti Turška niti Bolgarska ne sma pričakovati podpore angleške vlade, ako bosta tajno ali javno uprta napovedanim reformam.

Turška vlada je sestavila irač o sporazumljenju med Turško in Bolgarsko o gotovih sredstvih za pomočjenje v treh evropskih vilajetih. Prvi vrati se sestavi mešana komisija pod predsedstvom generalnega konzorna Hilmi paše. Ta komisija je že določena ter obstoji iz enega Turka, enega Grka, enega Bolgarca, enega Vlaha, enega Srba in člana upravnega sveta vseh treh okrajev. Na Bolgarskem niso zadovoljni s turškimi predlogi. Ministrski predsednik Petrov je odgovoril, da so turški nasveti toliko časa brez vrednosti dokler ne bo Turška res prenehala s preganjanjem ter se bo razorožila.

Srbiji se je Turška zelo prikupila s tem, da je javno priznala srbsko narodnost na Turškem.

Toda dočim se diplomatično vrše najlepša pogajanja ter se obeležajo medsebojno koncesije, ne vpraša nihče ustašev, ki imajo celo deželo v rokah, ali so z vsem tem zadovoljni. Turške čete požigajo kristjanske vasi čim dalje bolj. Pretečeni teden so zažgali Turki vas German pri Prilepu. Vas ki je štela 250 hiš, so vojaki obkolili ter niso nikogar pustili iz plamenov. Osemsto oseb, mož, žen in otrok je zgorelo, — alipaso jih vojaki pobili. Turki so vrgli 15 otrok, starih od 5—10 let v apnenico ter se krohotali groznim mukam otročičev. In take ljudi ščitijo kulturne evropske velesile!

Politične vesti.

— Češki deželni zbor je sklican na dan 29. t. m.

— Odpust tretjeletnikov. Tozadevna naredba je že izgotovljena v vojnem ministristvu. Danes sprejme gosposka zbornica rekrutni zakon, nakar se naredba vojnega ministristva nemudoma razglasi ter se tretjeletniki najpozneje do 1. oktobra odpuste.

— Kriza na Ogrskem. Liberalna stranka je začela reterirati. V današnji seji bo sestavila stranka svoj jasni program o vojaških reformah, iz katerega pase izpusti vprašanje o madjarskem poveljevanju. Nasprotno pa ima neodvisna stranka tudi danes sejo, v kateri bo sklenila, da nadaljuje boj za madjarsko poveljevanje.

— Ogrski državni zbor bo imel jutri zopet sejo. V imenu neodvisne stranke bo govoril poslanec Polonyi o govoru ministrskega predsednika dr. Körberja, dočim bo posl. Bakonyi razpravljaj vprašanje o tretjeletnikih.

— Afera Barabas. Zaradi znanega klica: »Ne verujemo kraljevi besedi«, so posl. Barabasu zabrusili žaljive opazke grof Andrassy, Perczel, Rakovszky, Ivanka, Kammerer, Szöts in Borbely. Barabas je vse pozval na dvoboj.

— Vojaški pulti na Ogrskem. V budimpeštanskem garnizionskem zaporu je nad 300 zaprtih vojakov — tretjeletnikov, ki so se spuntali zaradi nadaljnega službovanja. Največ jetnikov je iz 23. in 68. pešpolka. Straže so se morale pomnožiti od 25 na 40 mož.

— Med ogrskimi Bolgari agitirajo odposlaniki Sarafova, da jih pridobijo za ustajo. Enega teh odposlancev, nekega Milana Nikolajeviča so v Vel. Becskereku zaprli.

— Razsodba o aferi niških častnikov se proglasi danes.

— Veliki knez Mihael Aleksander se poroči z vojvodinjo Cecilijo Meklenburg Šverin.

— Sedenski poslanci umorjen. Razun Velikoviča so našli umorjenega tudi novoizvoljenega poslanca srbske skupščine Filipoviča.

— Med Angleško in Francosko se sklepa zelo važen dogovor, s katerim se bodo uredila vsa preporna kolonijska vprašanja. Angleška koncedira Francoski protektorat nad Marokom pod pogojem, da se Tanžer nevtralizuje. Nasprotno se Francoska zaveže, pustiti Angležem v njihovih akcijah proti Zedinjenim državam popolnoma proste roke.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 26. septembra.

— **Imenovanje.** Za okrožnega zdravnika v Žužemberku je imenovan g. Konstantin Konvalinka.

— **Osebnosti.** Telovadski učitelj na ljubljanskem učiteljskišči, Julij Schmidt, je šel v pokoj, na njegovo mesto pa je imenovan učitelj v Radečah na Gorenjskem, Josip Gorečan.

— **„Ljudstvo govori.“** Prijatelj našega lista nam piše: „Slovenec“ je poročal, da se je tudi „občina Podgora“ izrekla za splošno in enako volilno pravico. Opraviči so me pripeljali v dobropoljsko dolino in

tam sem vprašal nekega občinskega moža, kdaj so imeli zadnjo sejo. Odgovoril mi je: Takrat, ko smo imeli občinski račun, to je bilo o novem letu. Če je v „Slovenec“ omenjena občina Podgora identična z občino istega imena v dobropoljski dolini — potem tudi tu ni ljudstvo govorilo, ni ljudstva nihče nič vprašal in mu tudi ni nihče ničesar povedal, nego je tudi tu župan zlorabil svojo oblast. Omenjamo, da pripada tej občini učitelj in poslanec Jaklič.

— **Salezijanci na Rakovniku** imajo pri svoji grajščini sicer čedno kapelo, a hočejo vendar sezidati posebno cerkev. Da se dobi kaj denarja za to cerkev — ki je po naši sodbi popolnoma nepotrebna — bo začetkom meseca oktobra na strelišču veselica, za katero se zavzemajo neke ljubljanske dame. Te dame se trudijo z veliko vnemo za rečeni namen in se tudi čisto nič ne ogibljejo narodno-naprednih krogov. Oglasile so se že po vseh trgovinah in ne brez uspeha. Ker pa se o stvari širijo, ali morda namenoma razširjajo vesti, ki ne odgovarjajo resnici, moramo stvar vendar nekoliko pojasniti. Pred vsem opozarjamo, da narodno napredne dame pri tej veselici ne bodo sodelovale in da so povabilo na sodelovanje z vso vljudnostjo odklonile. Nadalje pa moramo še opomniti, da snavateljice te veselice nabirajo prispevkov za to veselico, oziroma za salezijansko cerkev, ne pa za ljudsko kuhinjo, kakor se pripoveduje po mestu. Toliko občinstvu v pojasnilo. Če pa je kdo mnenja, da še ni zadosti cerkev in da mora vsak najneznatnejši red imeti svojo posebno cerkev, kakor bi Bog bival samo v cerkvah, pa nikjer drugje, kdor misli da koristi in čast slovenstva ne potrebuje ničesar tako nujno, kakor salezijansko cerkev, tisti naj pa le stori kar ve in zna.

— **Oj ti Slomškarji.** V sobotnem listu »Slovenec« čitamo, da je občni zbor »Slomškove zveze« sklenil, urediti pouk v šoli v protialkoholnem smislu. Vljudo prosimo, da nam učitelj Štrukelj pove, v kateri šoli da je urejen pouk v alkoholnem smislu. Sklenilo se je tudi ustanoviti zmernostno društvo slovenskih učiteljev, kojega glavni namen bodi reformirati sebe... Ali bi ne kazalo začeti s tako reforma cijo pri kranjski duhovščini, ki naj bi si uravnila svoje življenje v protialkoholnem smislu? Marsikaka vaška gostilna ne iztoči toliko vina, kolikor se ga popije v župnišču. Oj Slomškarji! sram vas bodi, ker pljujete v svojo lastno skledo.

Šolmašter.

— **„Sokol“ v Trzinu.** Vesela vest nam je došla danes iz Trzina. Ta vest se glasi tako-le: »V Trzinu ustanovimo telovadno društvo „Sokol“. Pravila so se že predložila vladni in upamo, da bodo v kratkem rešena. Zanimanje za „Sokola“ je v Trzinu velikansko. Vrti Trzinčani komaj čakajo, da nastopijo v Sokolskih oblekah, da pokažejo, da je Trzin slovenski in da z vežbanjem, mišic in duha povzdignejo slovensko misel. Z ozirom na to se je nadejati, da bo društvo v Trzinu vrlo napredovalo. Na zdar!

— **„Dramatično društvo“ v Ljubljani** je dobilo ponudbo za gostovanje dveh velikih slovanskih umetnic, gospe Hane Kvapilove iz Prage in gđe. Vele Nigrinove iz Belegagra. — Imenoma svojega poslanca J. A. Kieselevega v Berlinu je pisala društvu njegova gospa soproga iz Varšave, da dovoljuje uprizoritev znamenite drame „Kari-kature“ ter da se živo zanima za razcvit slovenske dramatike.

— **Za opero „Othelo“** se vršita generalni izkušnji na odru v turek in sredo zvečer. Sodeluje ves ensemble in orkester.

— **Lepe razmere.** Dne 19. t. m. je v Poličanah, torej v slovenskem kraju, neki gospod pri železniški blagajni v slovenskem jeziku zahteval vozni listek za brzovlak. Blagajnik je odgovoril: Ne razumem. Omenjeni gospod se je zdaj obrnil do postajenačelnika in zopet v slovenskem jeziku zahteval vozni listek.

Postajenačelnik pa tudi ne razume slovenski. Poklical je torej nekega tretjega uradnika, kateremu je potnik razložil svojo željo. Ta tretji uradnik je šel sedaj s potnikom k blagajni in je tam blagajniku povedal, kaj potnik želi. Po tacihi ovinkih je slovenski potnik na slovenskem Šajerskem dobil za svoj denar — vozni listek.

— **Z Begunj nad Cerknico** se nam piše dne 27. t. m.: Tukajnji »gospod« Fr. Dimnik je zmerjal danes teden izpred altarja (v Ševščeku) šentvidske dekleta z vlačugami. No — vtrajšil se je zagroženega sodnijskega zasledovanja in svoje psovnanje danes raz prižnice v Begunjah, deloma tajil deloma preklical. So to »gospod«?

— **Komisijiska razprava zaradi novega ljubljanskega pokopališča** vršila se je včeraj. Vsepeh te obravnave je, da se novo pokopališče že prihodnjo spomlad začne prirejati in da utegne do jeseni leta 1904 toliko gotovo biti, da se začne na njem pokopavati. Svet, ki ga kupi pokopališko oskrbnništvo, je po priliki 20 orolov velik, popolnoma raven in suh ter leži na ljubljanskem polju za Janeževo pristavo tik ob mestni pomerjalni meji v katarski občini Stožice.

— **Še enkrat slučaj Bratuša.** Od Drave se nam piše: Ne da se popisati, koliko gneva in ogorčenosti je vzbudil slučaj zakonske dvojice Bratuša v ptujskem okraju. Ne glede na to, na kako nesramen način je nemčursko časopisje povodom tega slučaja blatilo in grdilo ves slovenski narod kot narod ljudožrevec, ne da bi državni pravdnik dr. Nemančič v Mariboru le z mazincem ganil proti takemu počenjanju, obrača se — vsa jeza in vse ogorčenje proti ptujskim sodnikom, med kojimi ni nobenega Slovenca. Še večje ogorčenje pa je zavladalo proti ptujskim sodnim zdravnikom nemčurskega mišljenja. Treba je znati imena teh famoznih zdravnikov. Pri dotični komisiji, kjer so se svinjske kosti proglasile kot človeške kosti, sodelovala sta famozni dr. Treitl in dr. Rak, oba zdravnika v Ptuj. Dr. Treitl je isti mož, ki je kot občinski svetnik zahteval, v ptujskem mestnem odboru, naj se vsi slovenski delavci iz mestne službe zapode in nadomestijo z nemškimi delavci. Ta naklep dr. Treitla proti slovenskim delavcem se ni posrečil, ker nemških delavcev ni bilo mogoče dobiti. Ta vitez klavne postave, ki se je vsled prizadevanj znanega Orniga pritepel v Ptuj ter se ošabno šopiril kot zdravnik okrajne bolniške blagajne, pri kateri je večina slovenskih delavcev zavarovana, ni vedel razločevati svinjskih kosti od človeških kosti. To je tista slava, »nemška temeljitost«. In tega rogovileža in od strasti zaslepljenega ljutelega sovražnika slovenskega naroda ptujsko sodišče izključno uporablja za sodnega zdravnika, ker je političen pristaš c. kr. ptujskega okrajnega sodnika dr. Glasa in njegovi nemško-radikalnih adjunktov. Drugi zdravnik dr. Rak je pohlevna duša brez vse samostojnosti. Izvedlo se je sedaj post festum, da je dr. Rak dvomil, ali so dotične kosti od človeškega trupla; a on si kot drugi zdravnik ni upal oponirati oblastnemu zagrizencu dr. Treitlu. Tako je prišlo, da sta ta dva „modrijana“ prve vrste zakrivila justični slučaj Bratuša. Ali je imel dr. Treitler pri tem hudobni namen? Na to pozitivno ne moremo odgovoriti. Njegovo obnašanje v ptujskem mestnem zboru in v okrajnem ptujskem zastopu opravičuje vsaj deloma omenjeni nazor. Dr. Treitler je sotrudnik pri „Pettauener Zeitung“, ki nas je povodom tega slučaja imenovala kanibale in ljudožreec; verjetno je celo, da je dr. Treitl dotične članke v „Ptujčanki“ že ne direktno sestavil in spisal, vsaj inspiriral. To je dvojna pregreha tega „temeljitega“ nemčurskega zdravnika, ki bo še dalj časa svojo „učenost“ prodajal v očitno pogubo slovenskega naroda, osobito ptujskega okraja. Saj so naši drž. poslanci dvorni svet Ploj, Žižkar, Berks in Rabič mehki, priznjaljivi ljudje, ki se dajo „panati“ od

prijaznih, lepih oči justičnega voditelja dr. pl. Körberja. Zadnji čas je sicer nekdo zahteval v „Südsteirische Presse“, naj se postavi justični minister pod obtožbo, ker indirektno podpira, kar se vrši na Spodnjem Štajerskem. Toda to našim zastopnikom ne krati spanja. Radi tega je potrebno, da skliče politično društvo „Pozor“ nujno javni občni shod v Ptuj ali v bližini Ptuja, da svet izve, kako nevoljo je obudil slučaj Bratuša. Razpravlja naj se na tem shodu ne samo slučaj Bratuša, nego tudi druge vrste justičnih slučajev, kolikor so ti že javnosti znani in kolikor še niso v javnosti poznati. Torej na delo, ptujski „Pozor“.

Kritikus.

— **Odbor „Narodne čitalnice v Ljubljani“** objavlja z ozirom na nekatere došle mu pritožbe, da razpošiljanje vabil za pristop k „Čitalnici“ še ni končano, ker ni možno odposlati naenkrat vseh vabil, kojih je okoli šeststo. — V naglici poslala so se morda kaka vabila gospodom, ki so že člani; ti blagovolijo naj oprostiti ta zgolj ekspedicijski zagrešek.

— **Telovadba.** Za one brate Sokole, ki nimajo časa zahajati k večernim vajam, se z jutrajšnjim dnevom zopet prične telovadba, ki se vrši vsak torek in petek od 5. do 6. ure.

— **V Kandiji pri Novem mestu** je bila 25. t. m. volitev župana in je bil zopet soglasno izvoljen g. Josip Zuro, p. d. Štember.

— **Prvega ključnaja** v letošnji sezoni je ustrelil včeraj notarski kandidat g. Alojzij Pegan v šmarnskem lovišču.

— **Vojaki — napadalci.** Med vojniki belgijskega pešpolka je nekaj elementov, ki bi se jih moralo na verigo dati, ne pa jih puščati iz vojašnice, ker v ponočnih urah ni nihče pred njimi varen. Posebno ob nedeljah bi bilo nujno potrebno, da bi bila vsaj od 10 zvečer do 1 ure ponoči kaka patrulja na Tržaški cesti v varnost ljudi, v varstvo mirnih domačinov pred temi — nemškimi kulturonošci. Kako delajo ti elementi, se je pokazalo sinoči, in le slučaj je nanesel, da ni miren človek postal žrtev teh ljudi. Po Tržaški cesti je po ponoči prišlo od Viča sem kachi osem Belgijcev. Neki gospod, hišni posestnik na Tržaški cesti, je bil slučajno na oknu svojega stanovanja in je z začudenjem videl, da se bližajo Belgijci nekako timopapsko, kakor bi nekaj posebnega nameravali. To je vzbudilo njegovo pozornost in — to je bila prava sreča. Po cesti je prišel popolnoma mirno neki mož delavskega stanu. Ko so ga belgijski junaki videli, je eden njih zaklical „da ist so a verfluchter Kraner“ in že so Belgijci potegnili svoje bajonete, planili na mirnega moža, ga vrgli ob tla in ga začeli obdelavati z bajoneti. Videvši smrtno nevarnost, v kateri je bil napadenec, je začel omenjeni gospod hišni posestnik upiti na Belgijce in klicati po policiji in na pomoč. To je pomagalo vsaj toliko, da so se Belgijci obrnili proti hišnemu posestniku, katerega so zmerjali s „verfluchter Kraner“ in drugimi podobnimi besedami, ter mu grozili, da mu pobijejo okna. Na srečo se je tedaj v bližini prikazalo nekaj ljudi, vsled česar so jo napadalci odkurili. Napadeni mož jim je pač hotel slediti, da bi kakemu stražniku pokazal te gornjetajerske junake, a bal se jih je in šel svojo pot domov. Policiji priporočamo, naj posvete Tržaški cesti ob nedeljah kolikor more pozornosti in naj proti belgijskim pretepačem in napadalcem postopa z največjo strogostjo. Sicer pa svarimo občinstvo, naj bo oprezo, kadar se kje prikažejo ti Belgijci.

— **Tatvina na južnem kolodvoru.** Z ozirom na notico pod tem naslovom, ki smo jo objavili v št. 221, naznanja se nam od moredajne strani, da iz vagonov, od katerih so bile plombe potrgane, ni bilo ničesar pokradenega, temveč je ostalo le pri poskusu tatvine.

— **Zaprli** so delavca Josipa Jankoviča, stanujočega v Wolfvovih ulicah št. 12, ker je na Karloinski zemlji napadel delavko Marijo Gabrovšek in jo hotel posiliti.

— **Pogreša** se ključarski pomočnik Franc Pečnik, stanujoč v ulicah na Grad št. 5. V petek je šel od doma in se do danes ni vrnil. Ker je umobolen, je mogoče, da si je kaj žalega storil.

— **Nepreviden kolesar.** Trgovski vajenec K. D. je včeraj zjutraj na frančiškanskem mostu z biciklom podrl 73 let staro vdovo Barbaro Debelakovo, stanujočo v Spodnji Siški št. 139, in jo povozil. Debelakova si je na desni roki zlomila palec in se na levi nogi in na glavi poškodovala.

— **Samemor.** Cerkovnik Peter Mediš je našel včeraj zjutraj na pokopališču pri sv. Krištofu mrtveca, ki

je imel na levi roki pri komolcu prerezano žilo. Mrtvec je bil brezposelni pekovski pomočnik Franc Ljubuški, 61 let star, pristojen v Barvace pri Grosupljem. Pri trupu našla se je britev, s katero si je bil Ljubuški prerezal žilo, da mu je otekla kri. Samomor je moral izvršiti že ponoči.

— **Dve srebrni zapestnici ukradla** je natakarka M. M. šivilji Julijani Pleško, stanujoči na Starem trgu št. 22, nakar je pobegnila iz Ljubljane.

— **Nezgodna v Lattermanovem drevoredu.** Včeraj popoldne vozil se je v Lattermanovem drevoredu 7letni deček Friderik Jankolc stanujoč v Študentovskih ulicah, po zračni spenjači Angele Schauta. Med vožnjo je deček sam odprl pri stolu varnostno napravo in je nato padel na tla in obelžal nezavesten. Prepeljali so ga v deželno bolnico. Pobil se je na glavi in notranje hudo pretresel.

— **Žepna tatvina.** Mariji Janovi, kuharici v Josefzinumu na Poljanski cesti, je včeraj popoldne v Lattermanovem drevoredu pri gugalnicah neznan tat ukradel iz žepa denarnico, v kateri je imela 22 K.

— **Macedonski delavci.** Danes ponoči odpeljalo se je na Gorenjsko k zgradbi železnice 100 Macedocev.

— **Iz Amerike** pripeljalo se je včeraj zvečer 45 oseb.

— **Izgubljene in najdene reči.** Zidar Mihael Kosi, stanujoč na Krakovskem nasipu št. 16, je izgubil danes ponoči na poti iz Šiške po Marije Terezije in Dunajski cesti, Šelenburgovih ulicah skozi »Zvezdo«, po Židovskih in Črevljarskih ulicah in Bregu do doma srebrno uro in srebrno verižico. — Magistratni sluga Filip Kotar je našel včeraj popoldne na Dolenjski cesti srebrno zapestnico. — Roza Peternel, delavka pri Bambergu, stanujoča na Trnovskem pristanu št. 26, je našla včeraj zvečer na dvorišču na Marije Terezije cesti št. 16 srebrno uro.

— **Ameriške novice.** — Pobeignila s poslom. Miss Cloyetta Brownlow, hčerka poslanca mesta Jonesboro je pobegnila z enim svojih poslov. — „Delavski dan“ so praznovali delavci z velikim pompom po vseh mestih Zedinjenih držav. V Čikagu je korakalo po ulicah nad 90.000 uniformiranih unijskih delavcev. — Umrle v Ely Minn. Slovenec Franc Lužovec, doma iz Cerkljan na Gorenjskem. — Trgatev v Kaliforniji se je pričela. Lani se je pridelalo nad 40 milijonov veder vina in letošnji pridelek ne bo, kakor se zatrjuje, prav nič zaostajal za lanskim. — Strah pred linčanjem. Neki zamorec je napadel Margareto Gerahn. Ker so ga začeli ljudje takoj loviti, da bi ga linčali, je skočil v reko Kansas in utonil.

* **Najnovejše novice.** — Meso se podraži na Dunaju s 1. oktobrom, kakor je sklenila mearska druga. — Svetovni slepar. Rus Savin, kije uganjal vsakovrstne sleparije po celi Evropi pod imenom grof Toulouse-Santree, je zopet na Portugalskem ponaredil menico za 50.000 funtov. Sodišče pa ga je oprostil ter ga izgnalo iz dežele. — Dva parnika sta skupaj trčila ob nabrežju Northumberland. Parnik „Sofia Annet“ se je potopil s 14 možmi. — Grozen zločin. V vasi Kladova na Ogrskem je ubil kmet Gosdanin trgovca Adlerja, njegovo ženo in 14letnega sina s sekiro, ker mu trgovec ni hotel dati 2 litrov žganja na up. — Požar v rudniku „Laurahütte“ v Šleziji je opekel 25 delavcev. Enega pa pogrešajo. — Umor prostitutke. V Berlinu so našli v neki zloglasni gostilni za natakarko službujočo Justino Grabowsky z razparanim trebuhom. Na sumu je njen mož mearski pomočnik, katerega je morala živiti.

Telefonska in brzovjavna poročila.

Dunaj 28. septembra. V današnji seji poslanske zbornice je Biankini protestoval proti imenovanju grofa Khuena-Hedervarya ogrskim ministrskim predsednikom Povdarjal je, da je Khuens sistem na Hrvatskem še vedno praktikuje in da je pred kratkim zopet tekla kri. Ker je prezident opominjal Biankinija, naj govori k stvari, je ta izjavil: Hrvatje so prepričani, da v tej monarhiji nikdar ne dosežejo pravice. Izgubili so vsako zaupanje v to armado. Zapuščeni in izdani se zanašajo samo na Boga, na pravičnost svoje stvari in na velike dogodke, ki jih prinese prihodnost. Zbornica razpravlja o predlogih zastran podpore

